

Ще раз у світовій літературі красне письменство звертається до теми інтерпретації Книги книг, але вже на новому рівні – у сфері художньої біографії. Твори Г. Штоня, К. Петрова, Ж. Сарамаги символізують вихід літератури на новий виток у зв'язку з деканонізацією клерикально канонізованих біблійних персонажів. Сучасні автори вдаються до інтертекстуальності у своїх творах, використовуючи нові зміст і форму. Отже, можна прогнозувати подальші творчі пошуки в галузі художніх життєписів.

Список використаних джерел

1. Затонский Д. Сцепление жанров (место автобиографии, мемуаров, дневника в становлении и жизни современного романа) / Д. Затонский // Жанровое разнообразие современной прозы Запада. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 4-58.
2. Нямцу А. Новый Завет и мировая литература / А. Нямцу. – Черновцы: Черновицкий госуниверситет, 1993. – 243 с.
3. Петров К. Перерване Євангеліє / К. Петров // Вітчизна. – 2000. – № 7-8. – С. 20-91.
4. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій / П. Рікер // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – 2-е вид., доп. – Львів: Літопис, 2001. – С. 288-304.
5. Сарамаго Ж. Євангеліє от Іисуса / Ж. Сарамаго // Иностранная литература. – 1998. – № 5. – С. 5-106.
6. Сарамаго Ж. Євангеліє от Іисуса / Ж. Сарамаго // Иностранная литература. – 1998. – № 6. – С. 96-165.
7. Федоров В. Поэтический мир и творческое бытие / В. Федоров. – Донецк: Кассиопа, 1998. – 77 с.
8. Штонь Г. Суд / Г. Штонь // Київ. – 2000. – № 7-8. – С. 17-55.
9. Штонь Г. Суд / Г. Штонь // Київ. – 2000. – № 9-10. – С. 44-76.
10. Garraty John A. The Nature of Biography. – N. Y. Alfred A. Knopf, 1957. – XI, 289 p.

УДК 930 (477.74)

Агафоновна Надія Василівна
Кандидат історичних наук, доцент
Одеський національний економічний університет
Луньова Ольга Костянтинівна
Кандидат історичних наук, доцент
Одеський національний економічний університет

ЛІКВІДАЦІЯ ПАРТІЙНИХ ОСЕРЕДКІВ ПРОУРЯДОВИХ, ПРОФАШИСТСЬКИХ, НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ПАРТІЙ В ПРИДУНАЙСЬКОМУ КРАЇ УКРАЇНИ У ХОДІ ПОЛІТИЧНОЇ УНІФІКАЦІЇ 1940-1941 РР.

В статті розглянуто історію діючих політичних партій та угруповань в Придунайському краї у часі його перебування у складі Румунії (1918-1940 рр.). Досліджено процедуру ліквідації румунських партій радянською владою під час радянізації краю у 1940-1941 рр. Спираючись на матеріали архіву СБУ Одеської області показано репресивну політику влади щодо членів партійних осередків.

Ключові слова: Бессарабія, Придунайський край, партії, повітові комітети, волосні комітети, репресії.

Історія діяльності політичних партій та угруповань в Придунайському краї у часі перебуванні регіону у складі Румунії презентована, здебільшого, в роботах за авторства дослідників Румунії [1, 2].

Досягнення сучасної української історіографії можуть бути презентовані науковими розробками М.І. Михайлуци [3, 4]. Автор, досліджуючи проблему репресій у відношенні духовенства в Бессарабії у 40-ві роки ХХ ст., фрагментарно торкається діяльності політичних партій Румунії на означеній території.

Даний дослід засновується на матеріалах архівів, аналіз яких уможливило висвітлення даної проблеми.

Приєднання Бессарабії і включення частини її території до УРСР (1940 р.) вимагало від уряду СРСР встановлення принципу однопартійності.

Політичний капітал і досвід СРСР на 1940 рік був чітко визначеним в Конституції СРСР 1936 року, змістом якої Комуністична партія Радянського Союзу проголошувалась «керівним ядром» державних і суспільних організацій. Майже синхронно з військовими, до новоприєднаних територій союзною владою скеровано партійних функціонерів. Нейтралізацію політичних партій здійснювало Управління народного комісаріату внутрішніх справ (далі – УНКВС). Співробітники НКВС на першому етапі беруться до вивчення (готують довідку) прициденту багатопартійності - «Справка УНКВД по Измаильской области о политических партиях в Румынии. Довідка інформує про спектр партій діючих в Придунайському краї, які у 1938-1939 роках, у зв'язку з прийняттям нової конституції Румунії, набули статусу заборонених, але продовжували свою напівлегальну діяльність [5, арк. 32-46], уможливлену тією обставиною, що Кароль II у такий спосіб (через такий рівень лояльності) сподівався у часі на визнання політичними опонентами своєї влади [2, с. 565].

Вісімнадцять діючих партій і угруповань на території Бессарабії зміст довідки класифікує як антирадянські. Серед них: Націонал-ліберальна партія, Націонал-царанистська (практикована назва – «селянська»), Націонал-християнська (практикована назва – «кузистська»), «Тотуль Пентру Цара» («Все для

країни)), Партія «Фронтул Ренаштере» («Фронт Відродження»), Партія «Румунський фронт» (практикована назва – «вайдиствська партія»), Партія лібералів-дисидентів (практикована назва – «жоржистська»), Партія радикал-царанистська (практикована назва – «юшеанистська»), Соціал-демократична партія, Лупистська партія, Йоргистська партія, Народна партія (практикована назва – «аверисканська»), Партія українських націоналістів [6, арк. 48]. Найбільш впливовими відзначено: Націонал-ліберальну партію, Націонал-царанистську, Націонал-християнську, Партію «Все для країни» та Партію «Фронт Відродження».

Націонал-ліберальна партія, заснована за одними джерелами 1866 [6, арк. 48], а за другими – 1886 [5, арк. 39] року, відстоювала інтереси панівних класів королівської Румунії. До її складу входили великі землевласники, банкири та заможні селяни [5, арк. 39]. У часі перебування Бессарабії у складі Румунії Націонал-ліберальна партія тричі приходила до влади (1918-1920 рр.); (1922-1928 рр. з перервою у березні-листопаді 1927р.); 1933-1938 (1937) [2, с. 559] рр.). Задіяні нею повноваження і тактика відзначалися тоталітарністю і жорстокістю у відношенні населення Бессарабії.

Націонал-ліберальна партія активізує свою діяльність з 1918 року, тобто з моменту включення цих територій до Румунії. Як приклад, в Аккерманському повіті діяв партійний осередок Націонал-ліберальної партії, який розподілявся на 20-25 секторів, що нараховували у своєму складі від 5000 до 6000 чоловік [6, арк. 13]. Одним з перших керівників Аккерманської повітової організації був Спіліоті. З 1932 року – полковник Станческу, який у 1924 році був префектом Аккерманського повіту, проводив розправи над селянами, які приймали участь у Татарбунарському повстанні. 1934 року його призначено генеральним директором державної сигуранци у Бухаресті. Під час його відсутності обов'язки керівника повітової організації виконував Суфлері.

На момент встановлення радянської влади (у 1940 році) кількісний склад Національно-ліберальної партії становив 1843 особи [6, арк. 50]. З радянських агентурних даних дізнаємося, що «...организация национал-либералов на территории Аккерманской области проводит активную антисоветскую подрывную работу, направленную к срыву важнейших мероприятий советской власти...» [6, арк. 13] Протягом 1940 року Управлінням народного комісаріату внутрішніх справ ліквідовано усі повітові та волосні комітети Націонал-ліберальної партії [5, арк. 39].

Другою впливовою всерумунською політичною силою в Придунайському краї була Націонал-царанистська партія заснована у 1918 році і відома під назвою «селянська» [5, арк. 36]. У 1926 році шляхом об'єднання Національної партії Трансильванії та Селянської партії Румунії («Старого королівства») утворено Націонал-царанистську партію [2, с. 560]. Програма партії була націлена на побудову селянської держави. Ліве крило партії разом з комуністами утворило антифашистський фронт, а праві – „царанисти”, сприяли приходу до влади фашистів Румунії і втягуванню держави у війну проти СРСР [4, с. 871]. Партія відстоювала інтереси середньої та дрібної буржуазії, великих і середніх землевласників, заможних селян та радикально налаштованої інтелігенції.

Керівництво діяльності партії здійснював Юліу Маніу, в Бессарабії – Пантелеймон Халіпа, Аккерманської повітової організації - Федір Яковеску та брати Стратани [6, арк. 25]. Станом на червень-липень 1940 року Аккерманська губернська організація налічувала 1322 особи [6, арк. 50]. Зміст довідки («Справка о бывших румынских буржуазных партиях, действовавших до 1940 года на территории Измаильской области») констатує: «... В 1940 году разгромлен Аккерманский уездный комитет царанистов, который руководил антисоветской антиколхозной деятельностью кулацких элементов и остатков своей партии в области» [5, арк. 36].

Серед впливових партій в Придунайському краї і Націонал-християнська партія (кузистська): 800 осіб [6, арк. 51]. Її засновано 1935 року у результаті об'єднання Націонал-аграрної партії, очолюваної Октавіаном Гога та Національної ліги захисту нації та віри, в якій головував професор юридичного факультету Ясського університету Олександр Куза [5, арк. 32]. Ідеологічне тло кузистської партії засновувалось на теорії расової та національної виключності. Партійне гасло – „Король Христос Нація” [4, с. 871]. Її підтримували й селяни, оскільки серед програмних обіцянок було покращення економічного становища селянства шляхом передачі їм землі. Перебуваючи біля влади з грудня 1937 року до лютого 1938 року означена партія сприяла встановленню в Румунії монархо-фашистської диктатури.

На Аккерманщині Авакум Руссу у 1937 році заснував Ізмаїльський повітовий комітет «кузистської» партії [4, с. 873]. Заступником А. Руссу був професор Георгій Мунтяну. На грудень 1937 року організація налічувала 910 членів. Партія мала також молодіжну організацію – ланчієрів, яку в Ізмаїльському повіті очолював Іван Георгіу. Ця організація займалася передвиборчою пропагандою партійних ідей та відзначилась переслідуванням осіб, які не визнавали її ідейної платформи [4, с. 873].

Історія партії „Тотуль пентру Цара” („Все для Країни”) бере свій початок із заснування Корнеліу Зеля Кодряну «Легіону Михайла Архангела» (з 1930 року – «Гарда де фера» («Залізна гвардія»)). 1933 року, після вбивства прем'єр-міністра І.Г. Дуку, який підтримував ідею союзництва з СРСР [5, арк. 34], «Залізну гвардію»

оголошено поза законом. З 1936 року означена партія заявила про себе під іншою назвою – «Все для Країни» [5, арк. 34].

Характеристику місця і ролі партії отримуємо з доповідної записки УНКВС по Ізмаїльській області капітана державної безпеки Голубева: „...[партія «Все для Країни»] является наиболее контрреволюционной, фашистской, террористической партией... В программе этой партии главной целью ставится беспощадная, вплоть до террора, борьба против коммунистического движения” [6, арк. 49].

Слід зазначити, що прихильниками цієї партії були робітники та селяни, оскільки в програмних документах партії висувалася програма ліквідації поміщицького землеволодіння і наділення селян землею. У 1939 році король заборонив діяльність партії «Все для Країни». Від цього часу вона перебувала на нелегальному положенні. Кількісний склад партії в Аккерманській губернії – 477 осіб [6, арк. 50]. Члени партії «Все для Країни» у листопаді 1940 року розповсюджували серед жителів Ізмаїлу листівки антирадянського змісту. Протягом 1940 року УНКВС Ізмаїльської області Ізмаїльський та Аккерманський комітети партії «Все для Країни» ліквідовано [5, арк. 36].

Як свідчать архівні документи, на території Румунії діяли також партії, які представляли інтереси меншин в державі. Серед них: Німецька національна партія, Українська національна партія та Руська партія в Румунії. Українську національну партію засновано 1919 року. Значну частину партійців склали члени розформованої перед цим Української партії Буковини. Основним завданням Української національної партії став захист інтересів української меншості на території Румунії та встановлення самостійної української державності. Через друковані органи партійці виборювали право українців на навчання у школах рідною мовою, проведення церковної служби українською мовою і т. ін. Центром Української національної партії була Буковина. На території Бессарабії, у Хотинському та Аккерманському повітах, діяли осередки УНП. Склад Української національної партії – 31 особа [6, арк. 50]. Лідером Аккерманського партійного осередку був Гаврилюк.

Руська партія в Румунії об'єднувала у своїх лавах російську інтелігенцію. Її представники виступали на захист інтересів російської меншості, виборюючи право на російськомовні школи та проведення богослужіння російською мовою. Чисельний склад Руської партії на території Придунайського краю встановити не вдалося.

Багатопартійна система Придунайського краю переживає згортання з 1938 року. Король Кароль II засновує політичну організацію „Фронтуль Ренашэтере” („Фронт Відродження”), яку анонсовно відкритою для усіх громадян [2, с. 579]. З програми партії: „...фронт национального возрождения, как спиритуальное движение и в то же время как политический организм – объединяет всех тех, кто озабочены будущим страны и спаяны для одного и того же идеала укрепления и возвышения родины: стоят стеной вокруг короля Кароля II, поклонитъ ему веру, труд и даже жизнь” [6, арк. 50]. У червні 1940 року, у відповідності до декрету Кароля II, означену партійну політичну організацію переформатовано у Партію нації [7]. Керівництво діяльністю партії здійснював Кароль II. У декреті про створення нової партії підкреслювалося, що Партія вона керуватиме духовним і матеріальним життям нації і румунської держави [7]. Усі чиновники та державні службовці фактично зобов'язувалися до членства в Партії нації.

Діяльність перелічених партій у 1940 році підлягала ліквідації шляхом репресій. Першим став процес над членами Націонал-християнської партії («кузистами»), що розпочався у липні 1940 [4, с. 872] року і тривав упродовж 1941. В причетності до діяльності партії «кузистів» звинувачувалися представники різних соціальних груп: служителі культу [4, с. 872], селяни, кустарі, підприємці [8, 9, 10].

Так, у селі Жебріяни 17 липня 1941 року заарештовано 7 членів «кузистської» партії, яким пред'явлено звинувачення у антирадянських настроях і діях: «...будучи ворожебно настроєними против советской власти проводили контрреволюционную террористическую деятельность» [8, арк. 1]. Постановою від 18 липня 1941 року одному з семи заарештованих, Лобанову М.М., пред'явлено звинувачення у керівництві партійним осередком: «...являлся руководителем фашистской партии Куза в с. Жебрияны. С приходом советской власти в Бессарабии, как руководитель фашистской партии, Лобанов создавал группы из кузистов и кулаков для борьбы с советской властью и уничтожения еврейского населения. Высказывал террористические настроения по отношению к руководству партии и правительства» [8, арк. 2]. Постановою Військового трибуналу від 28 липня 1941 року всім вищезначеним «кузистам» винесено вирок: розстріл [8, арк. 2].

Практика арештів упродовж 1940-1941 років поширювалась і на представників інших партій [9, 4]. Так, 30 липня 1940 року за членство і діяльність у Націонал-ліберальній партії заарештовано М.В.Філіппова [11, арк. 1]. З анкетних даних, складених працівниками НКВС, дізнаємося, що М.В.Філіппов був членом Націонал-ліберальної партії з 1923 року, а 1925 року – членом Ізмаїльського повітового комітету [11, арк. 12]. Під час виборчої кампанії, виконуючи доручення комітету, звинувачений займався перекладом звернень Націонал-ліберальної партії з румунської на російську мову. Незважаючи на те, що з 1929 року М.В.Філіппов припинив свою діяльність у вищезначеній партії, у звинувачувальному вирокі (1940 рік) йшлося про те, що

«...Филиппов, проживая в городе Измаиле, вступил в буржуазную партию либералов, был активным ее членом, проводил борьбу против интересов бессарабского народа» [11, арк. 23].

Таким чином, від часу приєднання Бессарабії до СРСР і включення її частини до УРСР Управління народного комісаріату внутрішніх справ здійснює заходи з ліквідації партій різного спрямування (проурядових, профашистських, націоналістичних) і встановлює належний статус ВКП(б). Методика ліквідації партійних осередків носила репресивний характер.

Список використаних джерел

1. История Бессарабии (От истоков до 1998 года) / [Иоанн Скурту, Дмитру Алмаш, Арманд Гошу и др.; пер. с рум. Енчу Николая И.]; координатор Иоанн Скурту. – [2-е изд.] – Кишинэу, 2001. – 354 с.
2. История Румынии / [Иоанн-Аурел Поп, Иоан Болован (координаторы) и др.; пер. с рум.] – М.: Весь мир, 2005. – 680 с. – (Национальная история)
3. Михайлуца М. І. Релігійна політика румунської окупаційної влади в Південній Бессарабії і Трансільстрії (кінець 1930-х – 1944 рр.) / Микола Іванович Михайлуца. – Одеса: Вид-во „Ортіум”, 2006. – 237 с., ил.
4. Михайлуца М. І. Репресоване духовенство на Одещині в першій половині 40-х років ХХ ст.) // Одеський мартиролог: Данніе о репрессированных Одессы и Одесской области за годы советской власти. Т. 3. / Сост. Л. В. Ковальчук, Г. А. Разумов. – Историко-мемориальное издание. – Одесса: ОКФА, 2005. – с. 871-877
5. Державний архів Одеської області (Держархів Одеської області), ф.п-4980, оп. 2, спр. 1147
6. Держархів Одеської області, ф.п-4980, оп. 1, спр. 5
7. Новая партия в Румынии // Правда. – 23 июня. – 1940. - №219
8. Архів Управління служби безпеки України в Одеській області (Архів УСБУ в Одеській області), ф.п, спр. 26581-п
9. Архів УСБУ в Одеській області, ф.п, спр. 4254-п
10. Архів УСБУ в Одеській області, ф.п, спр. 4271-п.
11. Архів УСБУ в Одеській області, ф.п, спр. 9700-п.

УДК 687.13.016

Пашковська Тетяна Анатоліївна

Доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ОДЯГУ ШКОЛЯРІВ.
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО НАПРЯМКУ МОДИ В ДИТЯЧОМУ КОСТЮМІ**

У статті розглянуто витoki дитячого одягу, визначено основні етапи розвитку моди в дитячому одязі та подана їх загальна характеристика.

Ключові слова: дитячий одяг, мода, ретроспективний аналіз, стиль, одяг для школярів.

Вступ. Дитяча мода має складну і неоднозначну історію. Насьогодні, немає чітко вибудованої хронології розвитку одягу для дітей, причому вона переплітається з історією розвитку дорослої моди. Раніше вважалося, що дитина стає дорослим тільки тоді, коли скидає з себе дитячий одяг. Подібна зміна одягу в більшості культурах позначається як обряд ініціації. Починаючи з 18-го століття дитячий одяг відокремився від дорослого. Як би не змінювалася дитяча мода, але очевидним стало одне: в будь-якому одязі дитина повинна відчувати себе впевнено, комфортно, радісно.

Мета. Метою роботи є висвітлення етапів історичного розвитку дитячого одягу у світовому контексті. У зв'язку з поставленою метою завданнями дослідження є: аналіз історичних передумов появи виробів для дітей, розробка хронологічної послідовності розвитку дитячого одягу.

Об'єкт і метод дослідження. Об'єкт – комплекти дитячого одягу. При проведенні досліджень використано художньо-композиційний аналіз творчих джерел, історичний огляд матеріалів, предметно-аналітичний метод роботи з візуальними джерелами.

Результати дослідження. Історія дитячого одягу і білизни настільки неоднозначна, що її можна розглядати з різних позицій і кожен раз знаходити все нові і нові грані. Хоча, наприклад, в Давньому Єгипті діти не носили ніякого одягу, лише прикраси та локон юності, коли його зістригали, починалося доросле життя з відповідними нарядами. Перші школи з'явилися на зорі виникнення людської цивілізації. Шкільна традиція стародавнього Єгипту значно глибше і багатше будь якої шкільної традиції, оскільки формувалася і розвивалася протягом кількох тисяч років. Шкільної форми як такої тоді ще не було.

З Єгипту і Межиріччя цивілізація, а з нею і школа перекочували в Грецію. У школі формою одягу був короткий хітон, легкі обладунки з художньою обробкою і хламіді - це шматок щільної тканини, який накидали на плечі і скріплювали на плечах, грудях. Протягом століть така форма залишалася незмінним зразком для учнів [1, ст. 11].